

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Hariduskorralduse õppekava

Tiia Viilu

PÕHIKOOLIÕPILASTE HUVITEGEVUSED NING
VÕIMALUSED HUVITEGEVUSEKS PÕLVA VALLAS
5. - 9. KLASSI ÕPILASTE HINNANGUTE PÕHJAL

magistritöö

Juhendajad: Inger Kraav PhD

Piret Luik PhD

Läbiv pealkiri: Huvid ja võimalused huvitegevuseks

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Inger Kraav PhD

.....

(allkiri ja kuupäev)

Piret Luik PhD

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Uurimuse teoreetilised lähtekohad.....	4
<i>1.1 Huvitegevuse mõiste ja olemus.....</i>	<i>4</i>
<i>1.2 Põhikooliõpilastele pakutavad huvitegevused Põlva vallas.....</i>	<i>5</i>
<i>1.3 Varasemad uuringud huvihariduse ja noorte huvide valdkonnas.....</i>	<i>7</i>
1.3.1 Huvitegevuse mõjud lapse arengule.....	7
1.3.2 Huvitegevuses osalemist mõjutavad tegurid.....	9
<i>1.4 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....</i>	<i>10</i>
2.2 Valim.....	12
2.3 Mõõtevahendid.....	13
2.3 Protseduur.....	14
2.4 Andmetöötlusmeetodid.....	15
3. Tulemused.....	16
3.1 Osalemine huviringides.....	16
3.2 Huviringide valdkondade võrdlus.....	18
3.3 Huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses soodustavad tegurid.....	21
3.4 Huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses takistavad tegurid.....	24
4. Arutelu.....	25
4.1 Töö piirangud.....	27
4.2 Töö praktiline väärtus.....	28
Kokkuvõte.....	29
SUMMARY.....	30
Kasutatud kirjandus.....	33
LISAD	

Sissejuhatus

Sisukas vaba aja veetmine on lapse arengu seisukohalt sama tähtis kui õppimine koolis. Erinevate harrastustega tegelemine aitab lapsel arendada võimeid ning omandada käitumisnorme ja hea tava kohaseid ühiskonnaväärtusi (Roseblad & Randoja, 2008). Kuid kahjuks selgus 2013. aastal läbi viidud ajakasutusuuringust, et lapsed kasutavad väga väikese osa oma vabast ajast hobidega seotud tegevustele. Unest üle jäävat vaba aega oli 10- 17 aastastel noortel päevas keskmiselt 7 tundi ja 13 minutit. Laste vaba ajast kulus 1/4 ulatuses televiisori vaatamisele, 1/5 arvutiga seotud tegevustele, 1/7 füüsiliselt aktiivsetele tegevustele, 1/10 mängimisele, sealhulgas arvutimängudele, kõige väiksema osa moodustasid hobide ja meelelahutuse ja muusika kuulamisega seotud tegevused (Eesti Statistika, 2013).

Sotsiaalkaitseminister Helmen Kütt (2014) ütles: “Huviharidus peaks olema iga lapse võimalus ja õigus nagu põhiõigus, sest me ei pea talente tagasi tooma, vaid neid looma. Arvan, et iga laps vääriks tasuta huvihariduse võimalust.”

Huvitegevusel on täita tähtis roll lapse elus. Huvitegevus mitte ainult ei mõjuta nooruki käitumist, vaid omab ka psühholoogilist mõju. Huvitegevuses osalemisega seostatakse järgmisi positiivseid arengulisi tulemusi: paremad õpitulemused, väiksem koolist väljalangevus, vähem narkootikumide kasutamist, väiksem seksuaalne aktiivsus noorte tütarlaste seas, kõrgem enesehinnang, väiksem mure tuleviku pärast, vähendab kuritegelikkust ja antisotsiaalset käitumist. Tulemused on paranenud soost ja rassist sõltumata (Feldman & Matjasko, 2005).

Tänapäeval on nii noorte elustiil kui ka huvid suurel määral muutunud, kuid paljudes koolides pole huvitegevus muutustega kohanenud. Aastast aastasse domineerivad traditsioonilised huviringid. Väga vähesel määral pakutakse lastele tegelikele huvidele vastavaid tegevusi. Et teha õiged pakkumised, on oluline teada, milline tegevus noori huvitaks (Kost, 2012). Eesti huvihariduses toimival traditsioonilisusel on nii omad head kui halvad küljed. On hea, et huvitegevus on jätkusuutlik ja omab kõrget kvaliteeti, kuid uusi väljakutseid tekib vähe. Vaja on innovaatilisi muudatusi, mis tähendavad tihedat koostööd mitme valdkonna vahel ning ei eelda vanade heade erialade kadumist. Tänapäeval on vaja rohkem oskust rakendada erinevaid valdkondi üheskoos ja huviharidus saab seda pakkuda (Kannelmäe- Geerts, 2014).

Lapsed soovivad tegeleda hobidega ja huviharidus on nende jaoks oluline. Huviringide valik võiks olla mitmekesisem ja kõigile kätte saadav. Noortekeskused võiks kauem lahti olla ja seal võiks olla suurem valik juhendatud tegevusi (Reinomägi, 2013).

Lähtuvalt laste õiguste konventsioonist tuleb last puudutavates otsustes esikohale asetada lapse huvid. Seepärast on huvitegevusi planeerides õige arvestada laste huvidega (Laste õigused ..., s.a.).

Põlva vallavolikogu kultuurikomisjoni liige Indrek Käo (2014) on öelnud, et omavalitsusel puudub nägemus huvihariduse arendamisest ja selle kasulikust mõjust, huviharidus on omaette kulgenud kogu aeg, seda pole arendatud.

Seega on oluline uurimisprobleem, kuivõrd pakutavad huvitegevused ühtivad põhikooliõpilaste valikutega ning millised tegurid on määravad huvitegevuse valimisel.

Sellest lähtuvalt on uurimistöö eesmärgiks anda Põlva valla näitel ülevaade II ja III kooliastme õpilaste huvitegevustest, mis soodustab ja takistab huvihariduses osalemist 5.-9. klassi õpilaste hinnangul ning võrrelda sooliselt ja kooliastmeti erinevate valdkondade huviringides osalemise erinevust Põlva valla näitel.

Käesolev magistritöö on jaotatud neljaks osaks. Esimeses osas selgitatakse huvitegevuse mõistet ja olemust, antakse ülevaade põhikooliõpilastele pakutavatest huvitegevustest Põlva vallas, populaarsematest huvitegevustest Eesti õpilaste seas, antakse ülevaade varasemalt läbiviidud uuringutest huvihariduse ja noorte huvide valdkonnas. Töö teises osas kirjeldatakse valimi moodustamist, selgitatakse uurimuse läbiviimise metoodikat, kirjeldatakse mõõtevahendit, kirjeldatakse küsitluse läbiviimise protseduuri ja selgitatakse, milliste kvantitatiivsete andmetöötluse meetoditega toimub tulemuste analüüsimine.

Kolmandas osas esitatakse uurimuse tulemused. Töö neljandas osas arutletakse uurimustulemuste üle, võrreldakse antud uuringu tulemusi teiste uurijate poolt eelnevalt läbi viidud uuringute tulemustega, tuuakse välja töö praktiline väärtus ning antakse soovitusi järgnevateks samasisulisteks uuringuteks.

1. Uurimuse teoreetilised lähtekohad

1.1 Huvitegevuse mõiste ja olemus

Huviharidusestandardi § 2 sätestab huvihariduse eesmärgiks võimaluste loomise isiksuse mitmekülgeks arenguks ja noorte toetamise kujunemisel hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks (Huviharidusstandard, 2007).

Harrastusi ning klassivälist tegevust nimetatakse tihti ka huvitegevuseks. Huvitegevus on aktiivne tegevus mingil huvialal. Huviringid võivad tegutseda nii koolis kui ka väljaspool kooli. Ainerigid luuakse süvendatult teadmiste omandamiseks või huvitegevuseks õppeainete baasil (Erelt et al., 2014). Olenevalt riigist kasutatakse huvitegevuse kohta mõistet – *extracurricular activities* või *recreational activities*.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 40 sätestab huvitegevuse kui õppekava toetava või õppekavavälise tegevuse, mille läbiviimiseks kasutatakse erinevaid õppevorme ja -meetodeid (Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, 2015).

Huvitegevus (*extracurricular activities*) on õpilasele vabatahtlik. Igaüks valib ise millise huvitegevusega ta tahab tegeleda. Huvitegevuseks on palju vorme - sportimine, kooli ajaleht, muusika ja kunstiga tegelemine, erinevad akadeemilised klubid (Massoni, 2011).

Huviringid koolis toetavad üld- ja ainepädevuste kujunemist ja võimaldavad oma huvialadega süvendatult tegeleda. Aastast aastasse on muutunud huvihariduse arvestamine formaalhariduses populaarsemaks. 2006. aastal läbiviidud üldhariduskoolide huviringide kaardistus andis kokku 139 erinevat huviringi (Reitav, 2013). Huviharidus aitab leida oma sisemise tasakaalu. Tihti leitakse sarnaste huvidega sõpru. Huvihariduses arendatakse oskust teha koostööd ja lahendada probleeme. Õpilane saab oma mõtteid teostada. Huviharidusel on suur roll eluraskustesse sattunud noortel sisemise tasakaalu tagasi saamisel (Kannelmäe-Geerts, 2014).

Üldjuhul finantseeritakse huviharidust kohalike omavalitsuste eelarvest. Tänu sellele on huviharidus stabiilne, jätkusuutlik ning pikaajalise traditsiooniga noorsootöövaldkond. Huviharidust korraldatakse koolide, avatud noortekeskuste ja erinevate ühingute kaudu (Noorsootöö strateegia 2006-2013).

2012.aastal kasvas huvikoolide arv Eestis 416-lt 527-le. Märkimisväärne tõus toimus Harjumaal, kus on aastast aastasse kasvanud ka õpilaste arv. Samas Ida-Virumaal ja Võrumaal vähenes noorte arv huvikoolides (Noorteseire ... 2012). 2013/2014 õppeaastal oli Eestis 562 huvikooli, neis õppis 103359 õpilast. Keskmiselt 1/5 õpilastest õpib erinevates huvikoolides erinevates valdkondades üheaegselt. Huvikoolides käib rohkem tüdrukuid kui poisse.

Vanuseliselt on kõige suurema arvuliselt esindatud 7-11. aastased ja 12.-18. aastased noored (Haridus- ja Teadusministeerium, 2015). Eestis tegutsevad huvikoolid viies valdkonnas: sport, muusika ja kunst, üldkultuur, tehnika ja loodus. EHIS-e andmetel käib kõige rohkem lapsi spordikoolides. Teisel kohal on muusika ja kunst. Poiste seas on kõige populaarsem sport, teisel kohal muusika ja kunst. Tüdrukute seas on järjekord populaarsuselt vastupidine – muusika ja kultuur esikohal ja teisel kohal sport (Laste heaolu, 2013).

1.2 Põhikooliõpilastele pakutavad huvitegevused Põlva vallas

Põlva valla arengukavas aastateks 2015 – 2029 on huvihariduse arengueeldustena välja toodud järgmised näitajad: vajalik säilitada olemasolevad huvikoolid, võimaldada tasuta huviringid koolides, luua huviringid külakeskustes ja kultuurikeskuses, toetada spordiklubide, kultuuriühingute ja huviringide tegevust valla eelarvest.

Põlva linn on vallasisene linn ja maakonnakeskus, kus asuvad huvikoolid ja kolm Põlva valla üldhariduskooli, sellest tulenevalt on linnas elavatel lastel osalemiseks huvitegevuses paremad võimalused kui valla külades elavatel lastel. Sellest lähtuvalt on Põlva vald võtnud suuna toetada külakeskustes tegutsevaid huviringe. Huvikoole ja -ringe kaasatakse ühisprojektidesse ja suurürituste läbiviimisse. Püütakse seada ühistranspordi või koolibussi graafikud vastavusse huvikoolides käivate laste liikumisaegadega (Põlva valla arengukava aastateks 2015-2029).

Põlva vallas tegutseb kolm huvikooli: muusikakool, kunstikool ja spordikool (Huviharidus Põlva vallas, s.a.). Põlva Muusikakoolis saab õppida klaverit, keelpille, puhkpille, akordioni ja lõõtspilli (Põlva Muusikakool, s.a.). Põlva Spordikooli võetakse õpilasi vastu 7 spordialale: suusatamine, laskmine, orienteerumine, maadlus, kergejõustik, käsipall, võrkpall (Põlva Spordikool, s.a.). Põlva Kunstikool pakub õpilastele võimalust tegeleda maalikunsti erinevate tehnikatega. Üldhariduskoolides tegutsevad huvi- ja aineringid. Huviringide seast leiab väga palju kattuvusi huvikoolides pakutavaga. Põlva Ühisgümnaasiumis tegutsevad muude huviringide seas ka puhkpilliring ja flöödiring, erinevate pallimängude ringid (Huviharidus Põlva Ühisgümnaasiumis, s.a.). Põlva Põhikoolis on huviringide loetelus mitmed laulu – ja pillimänguringid, tantsuringid ja kunstiringid erinevatele kooliastmetele (Huviharidus Põlva Põhikoolis, s.a.). Mammaste Lasteaed ja Koolis pakutakse huviringidena mudilaskoori, spordi-, rahvatantsu-, võru keele- ja liiklus- ja näiteringi (Huviringid Mammaste Lasteaed ja Koolis, s.a.).

Lisaks üldhariduskoolidele ja huvikoolidele on õpilastel võimalus osaleda erinevate klubide töös. Jalgpalliklubi Lootos võtab vastu õpilasi jalgpallitreeningutele alates 6. eluaastast. (FC Lootos, 2014). Lisaks spordikoolile on võimalus võrkpalliga tegeleda Võrkpalliklubi Volly treeningutel (Võrkpalliklubi Volly, s.a.). Tantsuklubi Maarja tegeleb nii võistlustantsu õpetamise kui ka laiahaardeliste võistlustantsuvõistluste läbi viimisega. Õpilasi võetakse vastu alates 5. eluaastast (Tantsuklubi Maarja, s.a.). Meie Studio on 2007. aastal loodud tantsuga tegelev organisatsioon. Tegeldakse erinevate tantsustiilidega. Tantsima oodatakse lapsi kuues erinevas vanuseastmes: 1.-3. ; 4.-6. ; 7.-9. ; 10.-12. klass ning poiste ja täiskasvanute rühm (Meie Studio, s.a.). Kaasaegse tänavatantsuga saab tegeleda JJ-Street tantsukooli Põlva treeningrühmades treener Mari Venski käe all (JJ-Street, s.a.). Üheks vabaaja veetmise võimaluseks Põlva vallas on osaleda Põlva Avatud Noortekeskuse töös. Noortekeskuses saab mängida erinevaid lauamänge, osaleda kokandusringi töös, kasutada arvutit ja internetti või lihtsalt koos sõpradega aega veeta (Põlva Avatud Noortekeskus, s.a.). Kolmanda kooliastme ja gümnaasiumi noortel on võimalus osaleda MTÜ Noorte Elu poolt läbi viidavas noortealgatusprojektis „Meediasüst“, mille eemärgiks on Põlvamaa noorte

kaasamine kohalike meediaväljaannete toimetamistesse (Noortealgatus Meediasüst, s.a.). Poistel on võimalus osaleda Kaitseliidu Põlva maleva juures tegutsevates Noorkotkaste ja tüdrukutel Kodutütarde organisatsiooni töös (Kodutütred, s.a.; Noored Kotkad, s.a.)

1.3 Varasemad uuringud huvihariduse ja noorte huvide valdkonnas

1.3.1 Huvitegevuse mõjud lapse arengule

Vaba aja sisukaks veetmiseks on hea võimalus osaleda huvitegevuses. Huvitegevuses osalemine annab mitmekülgseid oskusi, uusi teadmisi, arendab loovust, aitab luua uusi sõprussuhteid ning vähendab tõrjutust (Lühiülevaade noorte ..., 2014). Lähtuvalt Gardneri mitmedimensioonilise intelligentsuse teooriast on väga tähtis õpilaste individuaalsete erinevustega arvestamine. Huvitegevus annab hea võimaluse õpilaste individuaalsete erinevustega arvestamiseks. Kui koolitundides on õpilased surutud ühtsetesse raamidesse, siis huvitegevuse valivad õpilased vastavalt oma soovidele ja huvidele ning see annab võimaluse avastada nende varjatud eeldusi. Kui oma võimetest on tõeliselt aru saadud, suudetakse neid rakendada enam kui ühel viisil (Krull, 2000).

Huvitegevused on võimas ressurss isiksuse ja sotsiaalse pädevuse arendamiseks. Huvitegevuses omandavad õpilased erinevaid sotsiaalseid oskusi, mida ei pruugi üldhariduskoolis saada (Barnett & Weber, 2008; Feldman & Matjasko, 2005). Olulisemad huvitegevuses osalemisega saadavad oskused on aja juhtimine, püsivus eesmärkide saavutamiseks, iseseisvus, täiskasvanutega suhtlemisoskus ja oskus töötada meeskonnana (Hansen et al, 2010). Huvitegevuse abil on võimalus sõlmida sõprussuhteid, saada positiivset tagasisidet sõprade käest ning tunda end sõprade seas olulisena (Lawhorn, 2008).

Huvitegevuses osalejad on paremate akadeemiliste tulemustega (Guévemont, 2014; Lawhorn, 2008). Uuringutega on tõestatud, et kooliväline tegevus mõjutab tõrjutud ja halva käitumisega õpilaste edasijõudmist koolis. On leitud, et õpilastel, kes osalevad huvitegevuses, on oht koolist välja langeda väiksem. Õppekavavälised tegevused on kasulikud lapse üldisele arengule. On leitud, et see mõjutab lapse emotsionaalset arengut (Barnett & Weber, 2008). Uuringud näitavad, et õpitulemuste langemist mõjutab üleminek teise kooli või teise kooliastmesse. Läbi huvitegevuse on võimalik õpilasi mõjutada kaaslastega suhtlema, parandada kooli mikrokliimat (Akos, 2006). Huvitegevuses osalemine aitab lapsel kohaneda kooliga (Matsuoka et al., 2015). Huvitegevuses osalemine on kaitsetegur, mis võib mõjutada nii saavutusi kui õpilase käitumist (Akos, 2006). Väga tähtis on, et 12-17 aastased noored oleks hõivatud huvitegevusega, kuna selles vanuses noored alles õpivad ise otsustama ja oma käitumist kontrollima. Aastast aastasse suureneb noorte seas uimastite tarbimine, mis on seotud noorte vabaajaveetmise keskkonna muutumisega. Parkides, baarides,

kaubandusekeskustes on lihtsam uimastite tarvitamine, kui kodus vanemate või huviringis juhendajate järelvalve all (Howie et al., 2010; Paakspuu, 2007).

Paljudes riikides on laste osalemine koolivälistes tegevustes väga suur. Rootsis osales huvitegevuses umbes 75% 14- aastasest lastest (Mahoney et al., 2002), Austraalias osales huvitegevuses 91 % 12-aastasest lastest (Blomfield & Barber, 2009). Venemaal 9. klassi õpilaste seas läbi viidud uurimuses märkis 95% linnas elavatest õpilastest ja 80-85% maal elavatest õpilastest, et nad on osalenud huvitegevuses (Ivaniushina & Aleksandrov, 2015). Tänu võimalustele, mida pakub tänapäeva maailm – internet, arvuti, interaktiivsed mängud, on laste seas muutunud populaarseks passiivne puhkus. Selline ajaveetmisvorm suurendab noorte seas ülekaalusust ja rasvumist. Näiteks Poolas läbi viidud uuring näitab, et ainult 30% õpilastest tegeleb füüsilist tegevust pakkuva huvitegevusega vähemalt tund aega üks kord nädalas (Wartecka-Wazynska, 2013). Tööpäeviti liiguvad õpilased rohkem, kuna siis toimuvad treeningud ja enamus õpilastele mõeldud üritusi. Istuvate tegevustega, nagu teleri vaatamine, arvutimängud, surfamine internetis, veedavad õpilased rohkem aega nädalavahetustel. Üha enam suureneb arvutis veedetud aeg, oluliselt on vähenenud teleri vaatamine. Tšehhis läbi viidud uuringu põhjal mängivad arvutis erinevaid mängu rohkem poisid, tüdrukud suhtlevad jututubades ja sotsiaalmeedias (Hamrik et al., 2014). Mida vanemad on õpilased, seda rohkem nad surfavad internetis ja suhtlevad sotsiaalmeedias. Nooremad õpilased kasutavad arvutit rohkem mängimiseks (Pihor et al., 2012).

Koolipäevadel on tüdrukud tavaliselt rohkem haaratud sotsiaalsete tegevustega. Spordiringides osalevad rohkem poisid (Guévemont et al., 2014; King et al., 2010). Spordiga tegeleb 68% poistest ja 32% tüdrukutest (Blomfield & Barber, 2010). Koolides peavad kindlasti tegutsema spordiringid. Koolis pakutavate sportimisvõimalustega saab kaasa aidata aktiivse eluviisi propageerimisele ühiskonnas, kuna õpilased, kes osalevad kooli spordiringides, on füüsiliselt aktiivsemad ka väljaspool kooli (De Meester et al., 2014) ning tegelevad suuretenõolisusega spordiga edasi ka pärast kooli lõpetamist (Ivaniushina & Aleksandrov, 2015). Spordiringides osalemine vähendab käitumisprobleeme. Spordiga tegeledes õpitakse alluma reeglitele ja arvestama meeskonnaga. Õpilased näevad, et kui nad täidavad reegleid, siis tulemused paranevad ja nad saavutavad paremaid tulemusi. Nad on uhked oma saavutuste üle, see aga tõstab enesekindlust ja enese vastu lugupidamist. Enesehinnang, eneseaustus ja enesekindlus võivad olla paremate õpitulemuste ennustajaks (Massoni, 2011; Matsuoka et al., 2015). Õpilased, kes käivad koos sporditreeningutel, tunnevad omavahel ühtekuuluvustunnet ka üldhariduskoolis (Ivaniushina & Aleksandrov, 2015).

Tänapäeva ühiskonnas peetakse väga tähtsaks oskust mängida vähemalt üht pilli. Muusikaga tegelemine aitab kaasa laste emotsioonide arengule, arendab loovust, intelligentsust ja esteetilist mõtlemist. Aitab tugevdada sotsiaalset staatust oma kaaslaste seas (Cho, 2015).

Maaelu Arengu Instituudi poolt 2005. aastal läbi viidud uuringu põhjal osalevad huviringides rohkem tüdrukud kui poisid. Poiste vähesus huvitegevuses osalemises oli tingitud poistes huvi äratavate ringide vähesusest. Puudus on tehnikaalaste harrastustega tegelemise võimalustest (Huviharidus ja huvitegevus, 2005). Kui suurtes linnades veel tegutseb tehnikaalaseid ringe, siis väiksemad maakonnad peavad sellised ringe väga kallid ning tihti napib juhendajatest (Müürsepp, 2014).

Vanemad ja õpetajad peaksid lapsi rohkem julgustama osalema huvitegevuses, sest see mõjutab otseselt või kaudselt lapse akadeemilist edukust. Omavalitsused võiksid rohkem raha suunata huvitegevusele sellistesse koolidesse, kus on madalamad õpitulemused, sest õpilaste kaasamine huvitegevusse avaldab positiivset mõju õpitulemustele (Himelfrab et al., 2013). Kindlasti on vaja suurendada võimalusi õpilastel rohkem kaasa lüüa spordis, nii koolis kui ka väljaspool kooli. Peab otsima mooduseid kuidas saada lapsed eemale arvuti ning nutiseadmete ekraanidest. Mida suurem on kehaline aktiivsus seda vähem esineb õpilastel depressiivseid sümptomeid (Kremer et al., 2014).

1.3.2 Huvitegevuses osalemist mõjutavad tegurid

Õpilaste motivatsioon tegelda kooliväliste tegevustega on erinev- praktiline kogemus, meeskonnatöö kogemus, suhtlemine kaaslastega, oma oskuste parendamine (Cordea, 2014). Enamus muusikaga tegelevatest lastest tegeleb muusikaga seetõttu, et arvatakse tulevikus selle endale kasulik olevat (Liimets, 2009).

Ala valimine õpilaste poolt sõltus kõige rohkem huvist antud ala vastu, järgnesid meeldivad kaaslased ja soov arendada oma oskusi (Eesti Statistika, 2013; Lawhorn, 2008; Pihor et al., 2012). 88 % Austraalias läbi viidud uuringus osalenud õpilastest märkis, et osalemine huvitegevuses aitas muuta kooli huvitavamaks (Blomfield & Barber, 2010). Huvitegevuses osalemise põhjuseks on märkimisväärselt paljude õpilaste puhul vajadus tunnustuse järele (Blomfield & Barber, 2010; Huviharidus ja huvitegevus, 2005). Aastast aastasse on tõusnud õpilaste seas spordi väärtustamine. Selle ajendiks võivad olla massimeedia mõjutused ja spordi tähtsust rõhutavad üritused, mis tingivad õpilaste püüdlused trendide järgimiseks (Liimets, 2009).

Vanemate ja õpetajate roll valikute suunajana on väike (Pihor et al., 2012). 12- 18 aastaste Eesti õpilased märkisid põhiliseks probleemiks, miks nad huvitegevuses ei osale,

suure koormuse koolis ja vähese info tegutsevate ringide kohta (Laste heaolu, 2013). Sarnaselt Eesti õpilastele ei osale pooled Austraalia uurimuses osalenud õpilastest koolivälises tegevuses ajapuuduse tõttu – liiga suur koormus koolis või käiakse pärast kooli tööl (Blomfield & Barber, 2010). Venemaal läbi viidud uurimuse põhjal oli linnas elavatel õpilastel kõige suuremaks takistuseks huvitegevuses osalemiseks ajapuudus, maal elavatel õpilastel aga polnud lähikonnas sobivaid huviringe (Ivaniushina & Aleksandrov, 2015). Üheks probleemiks, miks osad õpilased ei osale huvitegevuses on kindlasti, et juhendajatele meeldib tegeleda aktiivsete õpilastega. Alati leidub õpilasi, kes on üliaktiivsed ja osalevad mitmes ringis korraga ning samas on õpilasi, kes ei tegele millegagi. Tihti töötavad noorsootöötajad aktiivsete õpilastega ja erilist tähelepanu ei pöörata tegevusele, mis meelitaks huvitegevusse õpilasi, kes vajavad tõuget leidmaks endale meeldivat ja kasulikku tegevust (Nugin, 2014). Nooremas koolieas õpilaste puhul otsustavad tavaliselt emad millises huvitegevuses lapsed osalevad (Barnett & Weber, 2008). Jaapanis läbiviidud uuringu tulemused näitasid, et vanemate haridustase on oluliselt seotud laste osalemisega huvitegevuse kolmes valdkonnas : kultuur, sport, akadeemilised tegevused (Matsuoka et al., 2015). Kanadas läbi viidud uuring näitas, et laste osalemises huvitegevuses mängib suurt rolli perekonna sissetulek (Guévemont et al., 2014). Mida vanemaks lapsed saavad, seda vähem nad osalevad huvitegevuses. Üks põhjuseid selles võib olla, et madalama sissetulekuga vanemad kasutavad oma vanemaid lapsi väiksemate laste hoidjatena (Feldman & Matjasko, 2007).

Faktumi Uuringukeskuse poolt 2005. aastal läbiviidud kaardistavas uurimuses küsiti, millised tegurid takistavad lastel huvitegevuses osalemist. Lapsevanemad tõid põhilise takistava tegurina välja rahaliste võimaluste puudumise, õpilased aga nägid põhilise takistava tegurina ajapuudust. Maapiirkondade õpilaste puhul on määrava tähtsusega transport. Tihti väljuvad bussid koheselt pärast tundide lõppu ning soovi korral tegeleda veel pärast koolipäeva huvitegevusega tähendab hilist koju jõudmist või pika teekonna läbimist jalgsi (Nugin, 2014).

Wartecka-Wazynska (2013) leidis, et Euroopa Liidu riikides eksisteerib huvitegevustes sarnane muster. Õpilaste osalemine huvitegevuses langeb vanuse tõustes.

1.4 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Antud magistritöö eesmärgiks on välja selgitada põhikooli õpilaste huvitegevused ning mis soodustab ja takistab huvihariduses osalemist 5.-9. klassi õpilaste hinnangul ning võrrelda sooliselt ja kooliastmeti erinevate valdkondade huviringides osalemise erinevust Põlva valla näitel.

Eesmärgini jõudmiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised erinevused on õpilaste huvitegevuses sõltuvalt kooliastmest ja soost Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?
2. Milliste valdkondade huviringid peaksid koolides olema Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?
3. Mis soodustab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?
4. Mis takistab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemast nende tegevuses Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?

2. Metoodika

Enamasti on huvitegevuse valdkonnas läbiviidud uurimuste korral tegemist kvantitatiivsete uurimustega (Kankainen-Laihia et al., 2010; Kremer et al., 2014; Roseblad & Randoja, 2008), seepärast valiti ka antud uurimuse puhul kvantitatiivne lähenemine. Antud töö eesmärgist tulenevalt kasutati uuringus kaardistavat uurimisstrateegiat. Läbi viidi läbilõikeuuring, et saada teada hetkeolukord huvitegevuses Põlva vallas. Läbilõikeuuringuga uuritakse populatsioonist tehtud valimit, et välja selgitada mingite tunnuste seosed teiste huvipakkuvate tunnustega konkreetsel ajahetkel (Õunapuu, 2014).

2.2 Valim

Valimi moodustasid põhikooli õpilased 5. - 9. klassini Põlva vallas vanuses 11 – 17 aastat. Antud vanusegrupi valis töö autor lähtudes 2013. aastal läbi viidud uurimuse andmetest, mille alusel osaleb koolivälises huvitegevuses ligi 90 % 10 – 15- aastastest õpilastest (Eesti Statistika, 2013). Põlva vallas õpivad 5.- 9. klassini 11 – 17 aastased õpilased. Kuna valimi kriteeriumiks oli õppimine 5.-9. klassini, siis vanuselist piirangut ei olnud ning antud uurimistöös läksid vastusena arvesse ka 16. ja 17. aastaste õpilaste vastused. Põlva vallas on neli üldhariduslikku kooli, milles õpib 5.-9. klassis kokku 482 õpilast.

Õpilased sattusid valimisse kõikse valimi alusel. Kõikse valimi puhul satuvad valimisse kõik, kes antud populatsiooni kuuluvad (Õunapuu, 2014). Antud uurimuses saadeti ankeedid kõigile Põlva valla 5.- 9.klasside õpilastele. Täpsem valimi kirjeldus on toodud tabelites 1 ja 2.

Välja saadeti 421 elektroonilist ankeeti ja 61 paber kandjal ankeeti jagati õpilastele klassides. Veebipõhiselt täitis 167 õpilast. Paber kandjal täitis 61 õpilast, kuid üks ankeet osutus rikutuks ning kasutada sai 60 õpilase poolt täidetud ankeete. Kokku tagastati 227 ankeeti (tagastusprotsent 47 %). Valimisse kuulus 227 õpilast, kellest 106 (46,7 %) moodustasid poisid ning 121 (53,3%) olid tüdrukud. Kõige suurem oli 5. klasside õpilaste osakaal – kogu valimist moodustasid 5. klassi õpilased 29,1 % vastanutest (vt tabel 1). II kooliastmes vastas ankeedile 109 õpilast (48 %) ning III kooliastmes osales uuringus 118 last (52 %). Üldine madal tagastusprotsent (47%) oli tingitud asjaolust, et enamus õpilastele jagati hüperlinki läbi eKooli ja Stuudiumi ning õpilased täitsid ankeeti kodus vabatahtlikkuse alusel. Õpilastele saadeti meeldetuletused veebipõhist küsitlust täita, kuid siiski jäi tagastusprotsent madalaks. Kõige suurem tagastusprotsent oli koolil, kus viis küsitluse läbi töö autor ja õpilased täitsid ankeedid paber kandjal. Ankeetide täitmise eel tuletati õpilastele meelde, et ankeetidele vastamine on vabatahtlik ja neil on õigus ruumist lahkuda ning ankeeti mitte täita.

Vastanute arv klasside lõikes ei olene paber kandjal vastanute arvust, kuna paber kandjal vastanuid oli igast klassist ning ei eristunud ühte kindlat klassi, mille õpilased kõige rohkem paber kandjal vastuseid andsid.

Tabel 1. *Vastanute jagunemine klasside järgi (sagedused ja protsendid kõigist vastanutest)*

Klass	Saadetud ankeete	Vastatud ankeedid	% antud klassi vastanutest	% kõigist vastanutest
5	100	66	66	29,1
6	101	43	42,6	18,9
7	74	31	41,9	13,7
8	99	44	44,4	19,4
9	108	43	39,8	18,9
	482	227	100	100

Õpilased kuulusid vanusevahemikku 11-17 eluaastat (vt tabel 2).

Tabel 2. *Vastanute jagunemine vanuselisel ja sooliselt (sagedus ja protsendid)*

Vanus	sagedus	%	poisid	%	tüdrukud	%
11	48	21,1	23	21,7	25	20,7
12	51	22,5	19	17,9	32	26,4
13	32	14,1	13	12,3	19	15,7
14	43	18,9	24	22,6	19	15,7
15	38	16,7	23	21,7	15	12,4
16	13	5,7	3	2,8	10	8,3
17	2	0,9	1	0,9	1	0,8
	227	100	106	100	121	100

2.3 Mõõtevahendid

Antud uurimustöös kasutati ankeeti (vt lisa 1) nii paber kandjal kui ka elektrooniliselt. Elektroonilised ankeedid koostati veebikeskkonnas Google Drive keskkonnas, kus valiti ankeedi põhi ja sisestati küsimused. Ankeedi esilehel informeeriti küsitletavaid uurimuse eesmärgist ja vajadusest, kogutud andmete töötlemise konfidentsiaalsusest ja tulemuste avalikustamisest. Ankeedile vastamine oli anonüümne ja vabatahtlik. Ankeedis oli ära märgitud kohustuslikud küsimused. Poolkinniste küsimuste puhul ei seatud mingeid piiranguid. Vastaja võis ise valida kui pikalt vastab.

Ankeet koosnes kolmest osast. Esimene osa sisaldas kinniseid küsimusi õpilaste vaba aja tegevuste kohta. Ankeedi esimesele osale antud vastuseid ei kasutata antud uurimuses, kuna magistritöös käsitleti huvitegevusega seonduvat ning vaba aja tegevused ei ole seotud antud tööga. Ankeedi teine osa koosnes viiest erinevast küsimusest. Esimene küsimus uuris õpilaste osalemist erinevates huvitegevuse valdkondades. Esimene küsimus koosnes neljast valikvastusega alaküsimusest, kus sooviti teada osavõttust erinevate koolide ja klubide poolt korraldatavast huvitegevusest. Poolkinnises küsimuses oli võimalik lisada huviringi valdkond või nimetus, milles õpilane osales. Teine küsimus sisaldas kinniseid küsimusi huvitegevust soodustavate tegurite kohta, millele õpilased vastasid lähtuvalt oma arvamusest ja isiklikust kogemusest 4-punktilist Likerti skaalat kasutades (1-mitte üldse; 4-väga palju). Kolmas küsimus sisaldas kinniseid küsimusi huvitegevuse valdkondade kohta. Õpilased vastasid lähtuvalt oma arvamusest ja isiklikust kogemusest 4-punktilist Likerti skaalat kasutades (1-pole vajalik; 4-peaks kindlasti olema). Õpilastel oli võimalus lisada omalt poolt huvitegevuse valdkond, mida loetelu ei sisaldanud, aga mida peetakse vajalikuks. Viies küsimus sisaldas kinniseid küsimusi huvitegevuses osalemist takistavate tegurite kohta. Õpilased vastasid lähtuvalt oma arvamusest ja isiklikust kogemusest 4-punktilist Likerti skaalat kasutades (1-mitte üldse; 4-väga palju). Poolkinnise küsimuse juures „muu” oli võimalik lisada tegur, mida loetelu ei sisaldanud. Ankeedi teise osa küsimused olid kohustuslikud, välja arvatud küsimus huvitegevuses osalemist takistavate tegurite kohta. Ankeedi kolmanda osaga koguti andmeid õpilaste taustaandmete kohta (sugu, vanus, klass). Ankeedi kolmas osa oli täitmiseks kohustuslik.

Ankeedid koostati uurimuse läbiviija poolt. Ankeedi koostamisel on vaba aja kasutamise küsimuste sõnastamisel võetud eeskujuna 2010 aastal Eestis, Soomes ja Venemaal läbi viidud kaardistavas uuringus kasutatud küsimustest (Kankainen-Laihiala et al., 2010). Ankeedi valiidsuse tagamiseks küsiti ekspertarvamust töö juhendajalt ja Põlva Põhikooli emakeeleõpetajalt ning infotehnoloogilt.

2.3 Protseduur

Käesolevas magistritöös kasutatud andmed koguti 01. veebruarist kuni 15.veebruarini 2015. Vastamiseks anti aega neliteist kalendripäeva. Seitse päeva enne vastamistähtaega saadeti vastajatele esimene meeldetuletus, kaks päeva enne vastamistähtaega saadeti teine meeldetuletus.

Magistritöö autor viis küsitluse läbi 4 koolis. Uuringu läbi viimiseks küsiti luba koolide direktoritelt. Samuti anti koolide juhtkondadele teada, et autor annab ülevaate uurimistöö tulemustest Põlva vallavolikogule ja kui koolid on tulemustest huvitatud, siis ka kõikidele uuringus osalenud koolidele. Pärast loa saamist küsis uuringu läbiviija koolide 5.-9.

klassides klassijuhatajatelt kas soovitakse veebipõhist või paber kandjal ankeeti. Paber kandjal ankeetide kasuks otsustas üks kool kõigi 5.-9. klassi õpilaste puhul ja kolm klassi ühest põhikoolist. Paber kandjal ankeedi täitsid 60 õpilast. Konfidentsiaalsuse tagamiseks viis paber kandjal täidetavate ankeetidega küsitluse läbi töö autor ise. Eelnevalt oli koolides kokku lepitud aeg, mil saab küsitlust korraldada ja õpilased koguti klassidesse. Ankeetid väljastas ja kogus kokku töö autor.

Eetilisuse tagamiseks oli ankeedi täitmine vabatahtlik ning anonüümne. Andmeid kasutati üldistuste tegemiseks, mitte ei seotud konkreetse kooli ega inimesega. Enne ankeetide jagamist õpilastele selgitati, et pole õigeid ega valesid vastuseid. Ankeedi sissejuhatuses tutvustati uurimuse eesmärki ja selgitati anonüümsuse tagamist (vt lisa 1).

Elektronilise ankeedi hüperlink edastati kolme kooli informaatikaõpetajatele, kes jagasid hüperlinki õpilastele 5. ja 7. klassis informaatikatunni käigus. 6. , 8. ja 9. klassidele jagati hüperlinki läbi eKooli ja Stuudiumi keskkonna. Elektronilisele ankeedile vastasid 167 õpilast.

2.4 Andmetöötlusmeetodid

Saadud andmed sisestati *LibreOffice Calc* tabelisse. Andmed kanti analüüsimiseks üle *SPSS 20* programmi. Andmete tõlgendamiseks ja illustreerimiseks kasutati kirjeldavat statistikat. Esimesele uurimisküsimusele vastuse saamiseks kasutati andmete töötlemiseks hii-ruut testi. Seosetugevuse iseloomustamiseks kasutati Crameri seosekordajat V , mille maksimumväärtus on 1. Teisele uurimisküsimusele vastuse saamiseks hinnati huvitegevuse valdkondade mediaanide erinevust *Wilcoxon*i testi abil. Valimi kooliastmelise ja soolise tunnuse kuuluvuse alusel hinnangute võrdlemisel huvitegevuste valdkondadele kasutati *Mann-Whitney U*-testi. Kolmandale ja neljandale uurimisküsimusele vastuse saamiseks hinnati huvitegevuses osalemist soodustavate ja takistavate tegurite mediaanide erinevust *Wilcoxon*i testi abil.

3. Tulemused

3.1 Osalemine huviringides

Ankeedi II osa põhjal selgitati välja Põlva valla 5.-9. klasside õpilaste hinnangud osalemisele huvitegevuses. Küsimusele osalemise kohta huviringides vastuse 106 (46,7%) poissi ja 121 (53,3%) tüdrukut. Kooliastmeti jagunesid vastajad: II kooliaste 109 (48%) vastajat ja III kooliaste 118 (52%) vastajat.

Analüüsi käigus selgus, et küsitluses osalenud õpilaste hinnangute põhjal olid poiste ja tüdrukute osalemised statistiliselt olulisel määral erinevad koolide juures tegutsevates huviringides (χ^2 -statistik, $p < 0,01$) ja huvikoolides (χ^2 -statistik, $p < 0,05$) osalemises. Tüdrukud osalesid koolide juures tegutsevates huviringides ja huvikoolides rohkem kui poisid.

Noortekeskuse ringides ja spordiklubide/stuudiotel osalemises soolise tunnuse alusel olulisi erinevusi ei leitud. Erinevate huviringide vahelise seosetugevuse leidmiseks kasutati *Cramer's V testi*. Statistiliselt oluline seos leiti huvikoolides osalemise ja spordiklubides/stuudiotel osalemise vahel (Cramer's V = 0,36). Vastajate hinnangute võrdlused soolise tunnuse alusel osalemisele erinevates huviringides on toodud tabelis 3.

Tabel 3. Õpilaste osalemine huviringides soolise tunnuse alusel.

	poiss		tüdruk				p*	χ^2 - statistik		
	O*	O%*	MO*	MO%*	O*	O %*			MO*	MO%*
kooli ring	12	11,3	94	88,7	51	42,1	70	57,9	0,00	26,781
noortekeskuse ring	16	15,1	90	84,9	13	10,7	108	89,3	0,33	0,960
huvikool	50	47,2	56	52,8	73	60,3	48	39,7	0,04	3,942
klubi/studio	64	60,4	42	39,6	69	57,0	52	43,0	0,61	0,262

O*- osalejate arv, O%*- osalusprotsent, MO*- mitteosalejate arv, MO%* - mitteosalejate protsent, p* - statistiline olulisus

Küsitluses osalenud õpilaste hinnangute põhjal osalemisele erinevates huviringides kooliastmelise tunnuse alusel statistiliselt olulisi erinevusi ei leitud. Vastajate hinnangute võrdlused kooliastmelise tunnuse alusel osalemisele erinevates huviringides on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Õpilaste osalemine huviringides kooliastmelise tunnuse alusel.

	I kooliaste				II kooliaste				p*	χ^2 - statistik
	O*	O%*	MO*	MO%*	O*	O %*	MO*	MO%*		
kooli ring	34	31,2	75	68,8	29	24,6	89	75,4	0,27	1,237
noortekeskuse ring	11	10,1	98	89,9	18	15,3	100	84,7	0,24	1,355
huvikool	11	64	58,7	45	59	50,0	59	50,0	0,19	1,734
klubi/studio	66	60,6	43	39,4	67	56,8	51	43,2	0,56	0,332

O*- osalejate arv, O%*- osalusprotsent, MO*- mitteosalejate arv, MO%* - mitteosalejate protsent, p* - statistiline olulisus

Analüüsi käigus võrreldi huvikoolide valdkondade valikuid. Uuringus osalenud õpilastest käis spordikoolis 78 õpilast, muusikakoolis käis 43 õpilast ja kunstikoolis käis 25 õpilast. Kahes erineva valdkonna huvikoolis korraga käis 11 õpilast, neist 9 tüdrukut ja 2 poissi.

Õpilaste hinnangute põhjal selgus, et spordikoolis osalesid rohkem poisid kui tüdrukud. Poiste ja tüdrukute osalemised olid statistiliselt olulisel määral erinevad (χ^2 -statistik, $p < 0,05$). Muusikakoolis ja kunstikoolis osalesid rohkem tüdrukud kui poisid. Poiste ja tüdrukute osalemised olid statistiliselt olulisel määral erinevad (χ^2 -statistik, $p < 0,05$). Vastajate hinnangute võrdlused soolise tunnuse alusel osalemisele erinevates huvikoolides on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Õpilaste osalemine huvikoolides soolise tunnuse alusel.

	poiss				tüdruk				p*	χ^2 - statistik
	O*	O%*	MO*	MO%*	O*	O %*	MO*	MO%*		
spordikool	44	41,5	62	58,5	34	34,4	87	71,9	0,03	4,505
muusikakool	13	12,3	93	87,7	30	24,8	91	75,2	0,02	5,777
kunstikool	6	5,7	100	94,3	19	15,7	102	84,3	0,02	5,814

O*- osalejate arv, O%*- osalusprotsent, MO*- mitteosalejate arv, MO%* - mitteosalejate protsent, p* - statistiline olulisus

Küsitluses osalenud õpilaste hinnangute põhjal osalemisele erinevates huvikoolides kooliastmelise tunnuse alusel statistiliselt olulisi erinevusi ei leitud. Vastajate hinnangute võrdlused kooliastmelise tunnuse alusel osalemisele erinevates huvikoolides on toodud tabelis 6.

Tabel 6. *Õpilaste osalemine erinevates huvikoolides kooliastmelise tunnuse alusel.*

	I kooliaste				II kooliaste				p*	χ ² - statistik
	O*	O%*	MO*	MO%*	O*	O %*	MO*	MO%*		
spordikool	36	33,0	73	67,0	42	35,6	76	64,4	0,69	0,165
muusikakool	25	22,9	84	77,1	18	15,3	100	84,7	0,14	2,177
kunstikool	14	12,8	95	87,2	11	9,3	107	90,7	0,40	0,717

O*- osalejate arv, O%*- osalusprotsent, MO*- mitteosalejate arv, MO%* - mitteosalejate protsent, p* - statistiline olulisus

3.2 Huviringide valdkondade võrdlus

Vastajate hinnangute võrdlemisel selgus, et kõige enam sooviti, võrreldes teiste valdkondadega, spordi ringi (erinevus *Wilcoxon* testiga teisel kohal olevast informaatika valdkonnast $Z = -5,111$, $p < 0,01$). Teise valdkonnana sooviti informaatikat (erinevus *Wilcoxon* testiga kolmandal kohal olevast tehnika valdkonnast $Z = -2,074$, $p < 0,05$). Kolmanda valdkonnana sooviti tehnikat (erinevus *Wilcoxon* testiga neljandal kohal olevast fotograafia valdkonnast $Z = -0,989$, $p < 0,05$). Kõige vähem sooviti, võrreldes teiste valdkondadega, male ringi (erinevus *Wilcoxon* testiga eelviimasel kohal olevast tantsimise valdkonnast $Z = -3,347$, $p < 0,01$). Vastajate ($N=227$) hinnangud ja hinnangute sagedus huvitegevuste valdkondadele on toodud tabelis 7.

Tabel 7. Vastajate (N=227) hinnangud ja hinnangute sagedus huvitegevuse valdkondadele

valdkond	„pole vajalik” N (% vastajatest)	„oleks soovitatav” N (% vastajatest)	„peaks kindlasti olema” N (% vastajatest)	Me*
sport	18(7,9)	50(22,0)	128(56,4)	4
informaatika	27(11,9)	67(29,5)	71(31,3)	3
tehnika	31(13,7)	72(31,7)	57(25,1)	3
fotograafia	46(20,3)	58(25,6)	61(26,9)	3
kunst	57(25,1)	68(30,0)	53(23,3)	3
robootika	56(24,7)	55(24,2)	54(23,8)	2
esinemiskunst	56(24,7)	56(24,7)	46(20,3)	2
laulmine	61(26,9)	63(27,8)	44(19,4)	2
loodus	57(25,1)	62(27,3)	40(17,6)	2
pillimäng	63(27,8)	63(27,8)	31(13,7)	2
käsitöö	67(29,5)	49(21,6)	34(15,0)	2
tantsimine	74(32,6)	49(21,6)	31(13,7)	2
male	101(44,5)	40(17,6)	17(7,5)	2

Me * - vastajate hinnangute mediaan

Õpilaste hinnangute põhjal huvitegevuste erinevate valdkondade vajalikkuse võrdlemiseks kasutati Mann-Whitney U-testi. Vastajate hinnangute võrdlused on toodud tabelites 15 ja 16.

Mann-Whitney U-testi tulemuste põhjal leiti, et statistiliselt oluline erinevus esineb kahes valdkonnas: male ja kunst (mõlemal juhul $p < 0,05$). Õpilaste enda hinnangul tundsid II kooliastme õpilased oluliselt rohkem huvi kunsti vastu kui III kooliastme õpilased nende enda hinnangul ning III kooliastme õpilased tundsid oluliselt rohkem huvi male vastu kui II kooliastme õpilased. Ülejäänud hinnangute võrdlemisel ei ole olulist statistilist erinevust II ja III kooliastme õpilaste hinnangute vahel ($p > 0,05$). Vastajate hinnangute võrdlus huvitegevustele kooliastmelise tunnuse alusel on toodud tabelis 8.

Tabel 8. Huvitegevuste võrdlus kooliastmelise tunnuse alusel.

	Kooliaste	N*	Keskmine astak	p*	U-statistik
tantsimine	II kooliaste	109	109,48	0,30	5938,5
	III kooliaste	118	118,17		
laulmine	II kooliaste	109	109,33	0,29	5922,0
	III kooliaste	118	118,31		
pillimäng	II kooliaste	109	105,68	0,06	5524,5
	III kooliaste	118	121,68		
sport	II kooliaste	109	114,56	0,89	6370,5
	III kooliaste	118	113,49		
loodus	II kooliaste	109	114,51	0,91	6375,0
	III kooliaste	118	113,53		
informaatika	II kooliaste	109	120,39	0,14	5735,0
	III kooliaste	118	108,10		
tehnika	II kooliaste	109	109,68	0,32	5960,0
	III kooliaste	118	117,99		
kunst	II kooliaste	109	123,26	0,04	5422,0
	III kooliaste	118	105,45		
fotograafia	II kooliaste	109	108,37	0,20	5817,5
	III kooliaste	118	119,20		
esinemiskunst	II kooliaste	109	107,56	0,14	5728,5
	III kooliaste	118	119,95		
käsitöö	II kooliaste	109	120,09	0,16	5767,5
	III kooliaste	118	108,38		
male	II kooliaste	109	104,64	0,03	5410,5
	III kooliaste	118	122,65		
robotika	II kooliaste	109	117,37	0,44	6064,
	III kooliaste	118	110,89		

N* – vastajate arv, p*- statistiline olulisus

Soost sõltuvaid erinevusi ei leitud spordi ja male näitajate osas ($p > 0,05$). Tantsimise, laulmise, pillimängu, looduse, kunsti, fotograafia, esinemiskunsti, käsitöö valdkonnas on tüdrukute näitajad kõrgemad kui poistel (kõigil juhtudel $p < 0,05$). Kolmes valdkonnas on poiste näitajad kõrgemad kui tüdrukutel : informaatikas, tehnikas ja robotikas (kõigil kolmel juhul $p < 0,05$). Vastajate hinnangute võrdlus huvitegevustele soolise tunnuse alusel on toodud tabelis 9.

Tabel 9. Huvitegevuste võrdlus soolise tunnuse alusel.

	sugu	N*	Keskmine astak	p*	U-statistik
tantsimine	poiss	106	89,41	0,00	3806,5
	tüdruk	121	135,54		
laulmine	poiss	106	85,57	0,00	3399,0
	tüdruk	121	138,91		
pillimäng	poiss	106	94,08	0,00	4301,0
	tüdruk	121	131,45		
sport	poiss	106	115,61	0,70	6242,0
	tüdruk	121	112,59		
loodus	poiss	106	104,18	0,03	5372,5
	tüdruk	121	122,60		
informaatika	poiss	106	126,90	0,00	5045,5
	tüdruk	121	102,70		
tehnika	poiss	106	138,24	0,00	3843,5
	tüdruk	121	92,76		
kunst	poiss	106	87,84	0,00	3640,0
	tüdruk	121	136,92		
fotograafia	poiss	106	96,04	0,00	4509,5
	tüdruk	121	129,73		
esinemiskunst	poiss	106	87,08	0,00	3559,0
	tüdruk	121	137,59		
käsitöö	poiss	106	102,63	0,01	5208,0
	tüdruk	121	123,96		
male	poiss	106	119,33	0,22	5848,5
	tüdruk	121	109,33		
robootika	poiss	106		0,01	5144,5
	tüdruk	121			

N* – vastajate arv, p*- statistiline olulisus

3.3 Huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses soodustavad tegurid

Vastajate hinnangute võrdlemisel selgus, et kõige rohkem soodustas huviringi valima ja selles osalema, võrreldes teiste soodustavate teguritega, õpilase enda soov või huvi antud valdkonna vastu (erinevus *Wilcoxon*i testiga teisel kohal olevast millegi kasuliku, praktilise õppimisest $Z = -3,542$, $p < 0,01$). Teisele kohale jäi millegi kasuliku, praktilise õppimine (erinevus *Wilcoxon*i testiga kolmandal kohal olevast loodan, et see aitab tulevikus mul huvitavas valdkonnas töötada/õppida $Z = -1,957$, $p < 0,05$). Kõige vähem aitas sobiva ringi leidmisele ja selles osalemisele kaasa, võrreldes teiste soodustavate teguritega, et õde/vend käib samas ringis ja mingi muu põhjus (erinevus *Wilcoxon*i testiga soodustavast tegurist

vanemate soovitusel/käsul $Z = -2,754$, $p < 0,01$, omavahel erinevust ei esinenud $Z = -0,727$, $p > 0,05$). Vastajate ($N=227$) hinnangud ja hinnangute sagedus sobivate huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses soodustavatele teguritele on toodud tabelis 10.

Tabel 10. Vastajate ($N=227$) hinnangud ja hinnangute sagedus huvitegevuses osalemist soodustavatele teguritele

	„mitte üldse” N (% vastajatest)	„üsna palju” N (% vastajatest)	„väga palju” N (% vastajatest)	Me*
soov, huvi	32(14,1)	81(35,7)	74(32,6)	3
millegi kasuliku, praktilise õppimine	36(15,9)	90(39,6)	39(17,2)	3
loodan, et see aitab tulevikus mul huvitavas valdkonnas töötada/õppida	40(17,6)	85(37,4)	29(12,8)	3
saan tunnustust, seda hinnatakse	50(22,0)	68(30,0)	39(17,2)	2
sõbrad käivad samas ringis	61(26,9)	66(29,1)	34(15,0)	2
võistlustel, konkurssidel, näitustel osalemine	61(26,9)	54(23,8)	37(16,3)	2
tahan rohkem teada meid ümbritsevast	58(25,6)	64(28,2)	14(6,2)	2
see on kodu lähedal, hea osaleda	90(39,6)	48(21,1)	27(11,9)	2
selles trennis/ringis käimine	97(42,7)	39(17,2)	20(8,8)	2
on minu kaaslaste arvates lahe				
see on koolis kohustuslik	119(52,4)	26(11,5)	17(7,5)	1
vanemate soovitusel/käsul	129(56,8)	20(8,8)	13(5,7)	1
muu põhjus	189(83,3)	12(5,3)	18(7,9)	1
õde/vend käib samas ringis	176(77,5)	11(4,8)	8(3,5)	1

Me * - vastajate hinnangute mediaan

3.4 Huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses takistavad tegurid

Küsimusele mis takistab huvitegevuses osalemast vastas 170 õpilast 227 ankeedile vastanutest, kuna paljud õpilased, kes osalesid huvitegevuses, leidsid, et antud küsimusele ei ole vajalik neil vastata.

Vastajate hinnangute võrdlemisel selgus, et kõige rohkem takistas huviringi valima ja selles osalema, võrreldes teiste takistavate teguritega, suur koormus koolis (erinevus *Wilcoxon*i testiga teisel kohal olevast puudub sobiv $Z=-3,769$, $p<0,01$). Vastajate hinnangul takistab kõige vähem huviringide leidmist ja nendes osalemist, võrreldes teiste takistavate teguritega, mingi muu põhjus, mida loetelus pole ja vanematel ei ole raha (erinevus *Wilcoxon*i testiga takistavast tegurist puudub transport $Z=-3,601$, $p<0,01$, omavahelist erinevust ei leitud $Z=-1,308$, $p>0,05$). Vastajate (N=170) hinnangud ja hinnangute sagedus sobivate huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses takistavatele teguritele on toodud tabelis 11.

Tabel 11. Vastajate (N=170) hinnangud ja hinnangute sagedus huvitegevuses osalemist takistavatele teguritele

	„mitte üldse”	„üsna palju”	„väga palju”	Me*
	N (% vastajatest)	N (% vastajatest)	N (% vastajatest)	
suur koormus koolis	45(26,0)	48(27,7)	42(24,3)	3
puudub sobiv	76(44,7)	29(17,1)	30(17,6)	2
kodust kaugel	81(47,4)	35(20,5)	22(12,9)	2
tegelen kodus	82(47,7)	25(14,5)	21(12,2)	2
ei viitsi	85(50,3)	16(9,5)	26(15,4)	1
puudub transport	104(61,5)	20(11,8)	16(9,5)	1
vanematel ei ole raha	127(75,1)	15(8,9)	6(3,6)	1
muu põhjus	122(87,8)	5(3,6)	6(4,3)	1

Me * - vastajate hinnangute mediaan

Õpilastel oli vastuse juures “muu põhjus” võimalik lisada tegur, mida loetelus pole nimetatud. Nimetatud oli tegureid, mis juba loetelus esinesid. Lisana tõid õpilased juurde tervislikud põhjused, sobiva treeneri puudumise, väsimuse ja soovi samal ajal sõpradega väljas olla.

4. Arutelu

Uurimuses püstitati esimeseks uurimisküsimuseks: *Millised erinevused on õpilaste huvitegevuses sõltuvalt kooliastmest ja soost Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?*

Uurimuse tulemusena ilmnis, et tüdrukud osalevad koolide juures tegutsevates huviringides ning huvikoolides rohkem kui poisid. Kooliastmelise tunnuse alusel huviringides osalemises erinevusi ei leitud. Tulemus võib olla tingitud poiste huvidele suunatud huviringide vähesusest. Maaelu Arengu Instituudi (2005) poolt läbi viidud uurimus tõi samuti välja poiste osalemist huvitegevuses mõjutava tegurina poiste huvidele suunatud huviringide vähesuse (Huviharidus ja huvitegevus, 2005). Vaadates Põlva valla üldhariduskoolide juures tegutsevate huviringide loetelusid, võib näha, et koolides tegutsevad erinevad laulukoorid, spordiringid ja näiteringid (Huviharidus Põlva Põhikoolis, s.a.; Huviharidus Põlva Ühisgümnaasiumis, s.a.; Huviringid Mammaste Lasteaed ja Koolis, s.a.) Vaid Põlva Ühisgümnaasiumis pakutakse õpilaste võimalust osaleda robotikaringis, videotöötlus- ja 3D modelleerimisringis (Huviharidus Põlva Ühisgümnaasiumis, s.a.).

Uurimuse tulemustest lähtub, et õpilaste seas, kes huvikoolides osalesid oli ka osalejaid spordiklubide töös. Põlva valla spordikooli erialad (Põlva Spordikool, s.a.) ja erinevate valdkondade spordiklubide juures tegutsevate ringide/trennide tegevus kattub. Paljud lapsed, kes õpivad spordikoolis, kuuluvad ka nende erialade spordiklubide koosseisu. Näiteks käsipallieriala õpilased on ka käsipalliklubi „Serviti“ liikmed ning orienteerumiseriala õpilased kuuluvad orienteerumisklubi „Kobras“ ridadesse. Kahes erineva valdkonna huvikoolis käis samaaegselt 11 õpilast, neist 9 tüdrukut ja 2 poissi.

Õpilaste hinnangute põhjal selgus, et huvikoolide erinevates valdkondades osalemine erines statistiliselt olulisel määral. Poisid osalesid spordikoolis rohkem kui tüdrukud, mis oli välja toodud ka varem läbiviidud uurimustes (Blomfield & Barber, 2010; King et al., 2010). Tüdrukud osalesid rohkem kui poisid muusikakoolis ja kunstikoolis. Ka varasemates uurimustes on leitud, et tüdrukud osalevad rohkem muusika ja kultuuri valdkondade huvitegevustes (Laste heaolu, 2013). Kooliastmelise tunnuse alusel erinevust erinevate valdkondade huvikoolides osalemises ei leitud.

2013. aastal Eestis läbiviidud lasteheaoluuuringu põhjal selgus, et kooli juures tegutsevates huviringides osales rohkem õpilasi kui huvikoolides (Laste heaolu, 2013). Põlva vallas aga on olukord vastupidine- huvikoolides osales rohkem õpilasi kui koolide juures tegutsevates huviringides.

Uurimuses püstitatud teine uurimisküsimus uuris: *Milliste valdkondade huviringid peaksid koolides olema Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?*

Vastajate hinnangute võrdlemisel selgus, et teistest ringidest enam sooviti spordiringe. Õpilastel oli võimalus nimetada ring, mida tema koolis ei ole, aga milles väga tahaks osaleda. Ülekaalukalt võidutsesid erinevad spordiringid. Õpilased soovisid oma kooli juurde iluvõimlemise-, akrobaatika-, saalihoki-, korvpalli-, vibulaskmise-, vehklemise-, tennise-, ujumise- ja uisutamisetreeninguid. Sooviti lumelaua- ja mäesuusatamisetreeninguid. Kuna erinevates uurimustes on leitud, et õpilased võiksid rohkem osaleda spordi valdkonna tegevustes (Barnett & Weber, 2008; Ivaniushina & Aleksandrov, 2015; Kremer et al., 2014) ning see on väga kasulik nii õpilaste vaimsele kui füüsilisele tervisele (De Meester et al., 2014; Kremer et al., 2014), tuleks vastu tulla õpilaste soovidele ja leida võimalused rohkemate erinevate spordiringide avamiseks. Spordi valdkonna ringide järel jäid teisele ja kolmandale kohale informaatika (arvutitega seotud tegevusi) ja tehnika. Kõige vähem sooviti maleringi.

Mõnede õpilaste poolt lisati ankeedi vastustesse veel, et nad sooviksid balleti- ja breiktantsuringe. Kaks õpilast soovisid õppida erinevaid võõrkeeli, mida õppeprogrammis ei õpetata huviringides. Näiteks jaapani, prantsuse ja hispaania keelt. Nelja õpilase sooviks oli koos juhendajaga teha oma kooli ansamblit ehk õpilaste keeles “bändi”. Mitmed õpilased tundsid puudust IT alasest õppest. Sooviti täiendada end programmeerimises või muus arvutiga seonduvas. Üks õpilane soovis huviringina koolis keemiakatsete tegemise võimalust.

Õpilaste hinnangute põhjal huvitegevuste erinevate valdkondade vajalikkuse võrdlusel ilmnes, et II kooliastme õpilased tundsid kunstiringi vastu oluliselt suuremat huvi kui III kooliastme õpilased ning III kooliastme õpilased tundsid suuremat huvi maleringi vastu kui II kooliastme õpilased. Muudes valdkondades kooliastmelise tunnuse alusel erinevust ei leitud. Soolise tunnuse alusel ei leitud erinevust male ja spordiringide osas. Tantsimise, laulmise, pillimängu, looduse, kunsti, fotograafia, esinemiskunsti, käsitöö valdkondade vastu oli tüdrukute huvi suurem kui poistel. Poisid seevastu tundsid rohkem huvi informaatika, tehnika ja robotika valdkondades. Antud uurimuse ning Maaelu Arengu Instituudi poolt läbiviidud uuringu tulemuste põhjal võib öelda, et üks põhjusi, millest on tingitud poiste vähesus huvitegevuses osalemises, oli poistes huvi äratavate ringide vähesusest. Poisid soovivad tegeleda teistsuguste valdkondadega kui tüdrukud (Huviharidus ja huvitegevus, 2005). Omavalitsused, kes soovivad poiste suuremat kaasatust huvitegevusse peavad leidma võimalused informaatika, tehnika ja robotika valdkondade ringide loomiseks.

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli töös püstitatud küsimus: *Mis soodustab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?*

Uurimuse tulemustest ilmnes, et Põlva valla 5.-9.klassi õpilaste hinnangul soodustab huviringi leidmist ja selles osalemist kõige enam õpilase enda soov või huvi antud valdkonna vastu. Teisele kohale jäi millegi kasuliku, praktilise õppimine ja kolmandale kohale jäi lootus, et see aitab tulevikus huvitavas valdkonnas õppida või töötada. Õpilased soov, huviringe valida oma huvi alusel vastava valdkonna vastu, on leidnud kinnitust nii Eestis kui ka välismaal läbiviidud varasemates uurimustes (Laste heaolu, 2013; Lawhorn, 2008; Pihor et al., 2012).

Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangute põhjal mõjutas nende valikuid kõige vähem õe või venna osalemine samas ringis ning samuti ei olnud huviringide valikul määravad vanemate soovid ega käsud. Samuti on Pihor et al. (2012) toonud välja vanemate vähese kaasärääkivuse huviringide valikul. Rõõmustavaks faktoriks käesoleva uurimuse tulemuste põhjal oli õpilaste teadlikkus kehalise aktiivsuse kasulikkusest tervisele ja huvitegevuses osalemist mõjutava soodustava tegurina tervise välja toomist, kuigi seda ei olnud etteantud loetelus. Mõned õpilased oskasid muu põhjuse all ise välja tuua tervislikkuse.

Uurimuses püstitati neljandaks küsimuseks: *Mis takistab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemast nende tegevuses Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?*

Osad õpilased, kes ankeedis eespool olid vastanud, et nad osalevad huvitegevuses, ei pidanud vajalikuks vastata antud küsimusele, väites, et kui nad juba osalevad huvitegevuses, siis ju takistusi pole. Sellest tulenevalt on ankeedile vastanud 227 õpilasest küsimusele „*Mis takistab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemast nende tegevuses?*“ vastanud 170 õpilast. Vastajate hinnangute põhjal selgus, et suurimaks takistuseks huviringi valimise ja selles osalemisel oli suur koormus koolis, mis pole ainult probleemiks Eesti õpilastele, vaid oli ühe peamise probleemina välja toodud erinevates uurimustes (Blomfield & Barber, 2010; Ivaniushina & Aleksandrov, 2015). Huvitegevuses osalemist takistava tegurina märkisid erinevates uurimuste lapsevanemad esikohale rahalised vahendid (Guévemont et al., 2014; Maaelu Arengu Instituut, 2005). Käesoleva uurimuse tulemuste põhjal selgus, et Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangutel ei ole takistavaks teguriks rahaliste vahendite puudumine vanematel. Erilist mõju ei avalda ka mingi muu põhjus. Õpilastel oli vastuse juures „muu põhjus“ võimalik lisada takistav tegur, mida loetelus ei nimetatud. Nimetatud oli tegureid, mis juba loetelus esinesid. Lisana tõid õpilased juurde tervislikud põhjused, sobiva treeneri puudumise, väsimuse ja soovi samal ajal sõpradega väljas olla.

Noorteseire andmetel ei ole viimase kolme aasta jooksul osalenud üheski huvialaringis ega treeningul ligi 30 000 last vanuses 7-26 aastat. Kultuuriminister Indrek Saar (2015) leiab, et see on väga suur arv Eesti rahva väiksust arvestades ning seda ei saa lubada. 2017. aasta

sügisel soovib valitsus rakendada uue huvitegevuse toetamise süsteemi, mille tulemusel peaks kõikjal Eestis mitmekesisuma huvitegevuse võimalused. Tegemist pole täiendava toetusega huviharidusele, vaid kitsaskohtade lahendamiseks pakutavate võimaluste toetamisega (Saar, 2015).

4.1 Töö piirangud

Käesolev uurimustöö viidi läbi Põlva valla neljas üldhariduskoolis 5.- 9. klassi õpilaste seas, mistõttu saadud tulemused on iseloomulikud just antud valla koolidele, mitte kogu Eesti Vabariigi üldhariduskoolidele. Töö piiranguna võib välja tuua uuringus osalejate arvu, mis oli 47 % 5.-9. klassi õpilaste koguarvust Põlva vallas. Töö autori arvates madal osalusprotsent ei mõjutanud uuringu tulemusi vaba aja tegevuste ja huvialade valdkondade osas. Erinevatest huviringidest osavõtuprotsenti oleks suurem vastajate arv kindlasti mõjutanud.

Edaspidi võiks ankeeti lisada juurde rohkem huvitegevuse valdkondi. Õpilastele antud võimalust lisada juurde erinevaid temale meeldivaid valdkondi ei osata kasutada, seega oleks otstarbekas esitada ankeedis pikem loetelu.

4.2 Töö praktiline väärtus

Töö empiirilises osas läbi viidud uuringuga fikseeriti huvitegevuse hetkeolukord Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste isiklike kogemuste ja arvamuste näol.

Töö autor esitab pärast magistritöö kaitsmist ülevaate uurimistöö tulemustest Põlva vallavalitsuse noorsootööspsialistile ja kõikidele uuringus osalenud koolidele.

Kokkuvõte

PÕHIKOOLIÕPILASTE HUVITEGEVUSED NING VÕIMALUSED HUVITEGEVUSEKS PÕLVA VALLAS 5. - 9. KLASSI ÕPILASTE HINNANGUTE PÕHJAL

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada põhikooli õpilaste huvitegevused ning mis soodustab ja takistab huvihariduses osalemist 5.-9. klassi õpilaste hinnangul ning võrrelda sooliselt ja kooliastmeti erinevate valdkondade huviringides osalemise erinevust Põlva valla näitel.

Selleks on selgitatud uurimusega seotud põhimõisteid, antud ülevaade valdkonna varasematest uurimistulemustest ning viidud läbi kvantitatiivne uuring, kus on kasutatud selle tarbeks välja töötatud kinniste ja poolkinniste küsimustega ankeeti. Uurimuses osales 227 Põlva valla 5.-9. klassi õpilast.

Eesmärgini jõudmiseks on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised erinevused on õpilaste huvitegevuses sõltuvalt kooliastmest ja soost Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?
2. Milliste valdkondade huviringid peaksid koolides olema Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?
3. Mis soodustab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemist nende tegevuses Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?
4. Mis takistab õpilasel sobivate huviringide leidmist ja osalemast nende tegevuses Põlva valla 5.-9. klassi õpilaste hinnangul?

Õpilased soovisid kõige rohkem spordi valdkonna huviringe. Järgnesid informaatika (arvutitega seotud tegevusi) ja tehnika. Olulist huvi ei tunta maleringi vastu. Huvitegevuses osalemist soodustava tegurina nimetasid õpilased kõige rohkem huvi antud valdkonna vastu. Huvitegevuses osalemist takistava tegurina toodi välja suur koormus koolis. Põlva vallas osales huvikoolide tegevuses rohkem õpilasi kui koolide juures tegutsevates huviringides.

Võtmesõnad: huvitegevused, huvid, huviharidus, üldharidus, põhiharidus, õpilased

SUMMARY

EXTRACURRICULUM ACTIVITIES OF BASIC SCHOOL PUPILS AND THEIR POSSIBILITIES FOR EXTRACURRICULUM ACTIVITIES IN PÕLVA MUNICIPALITY IN THE OPINIONS OF PUPILS OF 5. - 9. GRADE

The aim of the research was to find out the extracurriculum activities of basic school pupils and what conduces and prevents their participation in extracurriculum activities in the opinions of pupils of 5. - 9. grade and to compare gender and grade ways the participation differences in different fields in an example of Põlva Municipality.

For this purpose the main concepts have been found out, an overview of earlier research results has been given and a quantitative study has been conducted, wherein it has been used a questionnaire specially developed for this study, with closed and half closed questions. 227 pupils from the grade of 5 to 9 in Põlva Municipality participated in this study.

To achieve the aim of this research, there have been posed following research questions:

1. What kind of differences are there between pupils leisure activities according to their grades and gender, based on the opinions of Põlva Municipality's 5. - 9 grade pupils?
2. In what kind of fields there should be extracurriculum activity groups in Põlva Municipality schools based on the opinions of 5. - 9 grade pupils?
3. What kind of factors promote a pupil to find suitable extracurriculum activity groups and to participate in their activities, based on the opinions of Põlva Municipality's 5. - 9 grade pupils?
4. What kind of factors prevent a pupil to find suitable extracurriculum activity groups and to participate in their activities, based on the opinions of Põlva Municipality's 5. - 9 grade pupils?

Pupils wished for the most leisure activities groups in sports field, followed by IT (computer related activities) and technics. No significant interest raised for chess activity group. The most mentioned factor, which conduce pupils to participate in extracurriculum activities is interest towards the field. The big workload in school was pointed out as the preventing

factor. In Põlva Municipality, more pupils were participating in extracurriculum activity schools than in activity groups operating in schools.

Keywords: recreational activities, interest, extracurriculum activities, general education, basic education, pupils

Tänuõnad

Tänan oma kursusekaaslasid nõuannete ja toetuse eest. Suur tänu Põlva Põhikooli õpetajatele mõistva suhtumise ja toetuse eest. Tänan kõiki koolijuhte, kes andsid nõusoleku uurimuse läbiviimiseks. Suured tänud kõigile uurimuses osalenud õpilastele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Tiia Viilu

05.01.2016

Kasutatud kirjandus

- Akos, P. (2006). Extracurricular Participation and the Transition to Middle School. *Research in Middle Level Education*, 29(9), 1-9.
- Barnett, L.A., Weber, J.J. (2008). Perceived Benefits to Children from Participating in Different Types of Recreational Activities. *Journal of Park & Recreation Administration Fall, 2008*, 26(3),20
- Blomfield, C., Barber, B. (2010). Australian Adolescents' Extracurricular Activity Participation and Positive Development: Is the Relationship Mediated by Peer Attributes? *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 2010, 10, 114-128
- Cho, E. (2015). What Do Mother Say? Korean Mothers' Perceptions of Children's Participation in Extra-Curricular Musical Activities. *Music Education Research*, 17(2), 162-178
- Cordea, C. (2014). The Role of Extracurricular Activities and their Impact on Learning Process. *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, 2014, 23, 1, 1143-114.
- De Meester, A., Aelterman, N., Cardon, G., De Bourdeaudhuij, I., Haerens, L. (2014). Extracurricular school-based sports as a motivating vehicle for sports participation in youth: A cross-sectional study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2014, 10.1186/1479-5868-11-48.
- Erelt, T., Kadakas, M., Kala-Arvisto, U., Kraav, I., Maanso, V., Puksand, H., Tamm, E., Unt, I. (2014). *Hariduse ja kasvatuse sõnaraamat*. Eesti Keele Sihtasutus.
- FC Lootos (2014). Külastatud aadressil <http://www.fclootos.ee/>
- Feldman, A.F., Matjasko, J.L. (2007). Profiles and portfolios of adolescent school-based extracurricular activity participation. *Journal of Adolescence*, 30(2), 313–332
- Feldman, A.F., Matjasko, J.L. (2005). The Role of School-Based Extracurricular Activities in Adolescent Development: *A Comprehensive Review and Future Directions*. *Review of Educational Research*, 75(2), 159–210
- Guèvemont, A., Findlay, L., Kohen, D. (2014). Organized Extracurricular Activities: Are In-School and Out-of-School Activities Associated with Different Outcomes for Canadian Youth? *Journal Of School Health*. 84(5), 285-347.
- Hamrik, Z., Kalman, M., Sigmundova, D., Pavelka, J., Salonna, F. (2014). Screen-based behaviour in Czech adolescents is more prevalent at weekends. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Gymnica 2014*, 44(4), 203.

- Hansen, D., Skorupski, W., Arrington, T. (2010). Differences in developmental experiences for commonly used categories of organized youth activities. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 31(6), 413-421.
- Himelfarb, I., Lac, A., Baharav, H. (2014). Examining school-related delinquencies, extracurricular activities, and grades in adolescents. *Educational Studies 2014*. 40(1), 81–97.
- Howie, L., Lukacs, S., Pastor, P. (2010). *Participation in Activities outside of School Hours in Relation to Problem Behavior and Social Skills in Middle Childhood*. *Journal of School Health*, 80(3), 119-125.
- Huviharidus ja huvitegevus. (2005). Rakenduslik kompleksuuring. Maaelu Arengu Instituut Huviharidus Põlva Põhikoolis (s.a). Külastatud aadressil <http://polva.edu.ee/info/ringid.html>
- Huviharidus Põlva vallas (s.a.) Külastatud aadressil <http://www.polva.ee/huviharidus>
- Huviharidus Põlva Ühisgümnaasiumis (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.polvayg.edu.ee/oppetoo/huviringid/>
- Huviringid Mammaste Lasteaed ja Koolis (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.mammaste.edu.ee/kool/huvitegevus/huviringid/>
- Huviharidusstandard (2007). Külastatud aadressil www.riigiteataja.ee/akt/12809661
- Ivaniushina, A., Aleksandrov, D. (2015) Socialization Through Informal Education: The Extracurricular Activities Of Russian Schoolchildren. *Russian Social Science Review* 56(5), 18-39.
- JJ-Street (s.a.). Külastatud aadressil <http://jjstreet.ee/tantsukoolist/>
- Kankainen-Laihia, S., Kala-Arvisto, U., Kraav, I., Raschetina, S. (2010). *Ninth graders' values, goals and views about learning and school. A comparative analysis in three countries: Finland, Russia, Estonia*. Finnish Educational Research Association.
- Kannelmäe- Geerts, M. (2014). Viulimäng oli see, mis teda kõnetas ... *Õpetajate Leht*, nr 18.
- King, G., Law, M., Hurley, P., Petrenchik & Schwellnus, H. (2010). A Development Comparison of the Out-of- school Recreation and Leisure Activity Participation of Boys and Girls With and Without Physical Disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 57(1), 77-107.
- Kodutütred (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.kodutytar.ee/meist/>
- Kost, R. (2012). Kasutamata võimalused kooli huvitegevuses. *Õpetajate Leht* nr 719.
- Kremer, P., Elshaug, C., Leslie, E., Toumbourou, J.W., Patton, G.C., Williams, J. (2014). Physical activity, leisure-time screen use and depression among children and young adolescents. *Journal of Science & Medicine in Sport* Mar2014, 17(2), 183.

- Krull, E. (2000). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Käo, I. (2014). Tõmbekeskuse mõiste on vaja sisuga täita. *Koit nr 30*.
- Lawhorn, B. (2008). Extracurricular Activities: The Afterschool Connections, *Occupational Outlook Quarterly*, 52,16-21.
- Laste heaolu (2013)*. Eesti Statistika.
- Laste õigused ja kohustused (s.a.)*. Külastatud aadressil <http://lasteombudsman.ee/et/taiskasvanu/lapse-oigused-ja-kohustused>
- Liimets, A. (2009). *Muusikalise kontegelikkuse ühendused identiteedi ja diferentsiga*. Tallinn: TLÜ Kirjastus
- Lühiülevaade noorte huvitegevusest Eestis. (2014)*. Tartu: Haridus- ja Teaduministeerium.
- Mahoney, J., Schweder, A., Stottin, H. (2002). Structured after-school activities as a moderator of depressed mood for adolescents with detached relations to their parents. *Journal of Community Psychology*.30(1), 69-86.
- Massoni, E. (2011). Positive Effects of Extra Curricular Activities on Students. *ESSAI*, 9(27), 84-87.
- Matsuoka,R.,Nakamuro,M.Inui,T. (2015). Examining elementary school children's extracurricular activity participation and their non-cognitive development using longitudinal data in Japan. *ESRI Discussion Paper Series 318*.
- Meie Stuudio (s.a.)*. Külastatud aadressil <http://meiestuudio.ee/index.php/ruehmad>
- Mürsepp, M. (2014). Mure looduse ja tehnika huvihariduse pärast. *Õpetajate Leht, nr 1*.
- Nael, M. (2014). Huviharidus peaks olema iga lapse õigus ja võimalus. Külastatud aadressil <http://uudised.err.ee/v/eesti/e4cd2288-38cf-4a6e-ab9c-e70c75e620c4>
- Noortalgatus Meediasüst (s.a.)*. Külastatud aadressil <http://www.polvanoored.ee/projekt-meediasust>
- Noored Kotkad (s.a.)*. Külastatud aadressil http://et.wikipedia.org/wiki/Noored_Kotkad
- Noorteseire aastaraamat 2012*. SA Poliitikauuringute Keskus Praxis.
- Noorsootöö strateegia 2006-2013*. Külastatud aadressil <http://www.entk.ee/sites/default/files/noorsoot%C3%B6%C3%B6%20strateegia%202006-2013.pdf>
- Nugin, R. (2014). „Kusagil on ikka parem kui meil ...” Maanoorte valikute taustast ajakirjanduse ja noorsootöötajate pilgu läbi. *Akadeemia nr 8, 2014*.
- Paakspuu, M. (2007). *Kool ja vaba aeg*. Tallinn:TLÜ kirjastus.
- Pihor, K., Taru, M., Batueva,V. (2012). Eesti noorte osalemine noorsootöös: ülevaade peamistest suundumustest. Külastatud aadressil <http://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBlSHOgZmIjYyMDEyLzAyLzA4LzE1>

XzM2XzAxXzExOF9Qb2xpaXRpa2F5bGV2YWFKZTNfQTQucGRm/15_36_01_118_P
oliitikayleavaade3_A4.pdf

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2015). Külastatud aadressil

<https://www.riigiteataja.ee/akt/111032015016>

Põlva Avatud Noortekeskus (s.a.). Külastatud aadressitel <http://www.polva.ee/polva-avatud-noortekeskus> ja <https://www.facebook.com/pages/P%C3%B5lva-Avatud-Noortekeskus/298302204398?ref=ts&fref=ts>

Põlva Muusikakool (s.a.). Külastatud aadressil <http://muusikakool.polva.ee/>

Põlva Spordikool (s.a.). Külastatud aadressil <http://polvaspordikool.weebly.com/>

Põlva valla arengukava aastates 2015-2029. Külastatud aadressil

<https://www.riigiteataja.ee/akt/422102015006>

Reinomägi, A. (2013). *Kuulame laste arvamust*. Külastatud aadressil

http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/IMCE/2013_sugis_marka_last_andra_reinomagi.pdf

Reitav, U.(2013). *Noorsootöö huvikoolis*. Noorsootöö õpik. Sihtasutus Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo.

Rosenblad, Y. , Randoja, M. (2008). *Kultuur, sport, vaba aeg*. Kogumik: Lapsed. Tallinn: Statistikaamet.

Saar, I. (2015). Huvitegevus peab olema iga lapse põhiõigus, mitte luksuskaup. *Koit nr 145*.

Seoung Joun,W., Seunghye,H. (2010). Out-of-school activities and achievement among middle school students in the U.S. and South Korea. *Journal of Advanced Academics*, 2010, 21, 4, 628-661, Prufrock Press, US

Tantsuklubi Maarja tegevus (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.tkmaarja.ee/>

Vanemate suhtumine laste ja noorte huvialaharidusse. (2005). Tallinn:Faktum Uuringukeskus.

Võrkpalliklubi Volly (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.spordiregister.ee/index.php?org=9>

Wartwecka- Wazynska, A. (2013). Factors affecting recreational activity of young people from secondary schools. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 5(4), 267-273.

Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool.

http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1

Lisad

Lisa 1. ANKEET

Hei, Põlva valla 5.-9. klassi õpilane!

Sobiva huvitegevuse leidmine muudab Sinu elu huvitavamaks ja aitab kaasa Sinule sobiva elukutse leidmisel tulevikus.

Palun Sinu abi uurimuse läbiviimisel, et välja selgitada, milliseid huviringe ja tegevusi õpilased tahavad, millised on võimalused ja millest tuntakse puudust.

Selleks palun Sinult vastuseid alljärgnevatele küsimustele. Vastuseid kasutan oma magistritöö koostamisel ja need jäävad anonüümseks.

Olen väga tänulik, kui mõtled minuga kaasa ning pühendad veidi aega küsimustiku täitmisele!

Sinu panus on väga oluline!

Tiia Viilu

tiia@polva.edu.ee

Vaba aja kasutamine.

Küsimuse nr 1 skaala :

keskmiselt alla 1 tunni nädalas – minimaalselt

keskmiselt 2-4 tundi nädalas – teatud määral

keskmiselt 5-10 tundi nädalas – üsna palju

keskmiselt üle 10 tunni nädalas – väga palju

1. Kuidas Sa kasutad oma vaba aega?

	mini- maalselt	teatud määral	üsna palju	väga palju
a) loen laste- ja noortekirjandust	1	2	3	4
b) loen koomikseid	1	2	3	4
c) loen ajalehti ja ajakirju	1	2	3	4
d) vaatan telerit	1	2	3	4
e) vaatan filme, videosid	1	2	3	4
f) suhtlen sotsiaalmeedias (fb, twitter)	1	2	3	4
g) mängin arvutimänge	1	2	3	4
h) mängin laua- või kaardimänge	1	2	3	4
i) olen koos sõpradega	1	2	3	4
j) olen koos vanematega/ sugulastega	1	2	3	4

k) olen koos õdede-vendadega	1	2	3	4
l) teen koduseid majapidamistöid	1	2	3	4
m) teen käsitööd, meisterdan	1	2	3	4
n) kuulan muusikat	1	2	3	4
o) mängin mingit pilli	1	2	3	4
p) kirjutan muusikat	1	2	3	4
q) õpin võõrkeeli	1	2	3	4
r) käin Avatud Noortekeskuses	1	2	3	4
s) tegelen tervisepordiga	1	2	3	4
š) tegelen võistlusspordiga	1	2	3	4
z) joonistan, maalin	1	2	3	4
ž) käin kirikus, osalen koguduse töös	1	2	3	4
t) ostlen kaubanduskeskuses	1	2	3	4
u) osalen ühiskondlikus tegevuses(loomakaitse, looduskaitse vms)	1	2	3	4
v) osalen ühiskondlike organisatsioonide töös (noorkotkad, kodutütred vms)	1	2	3	4
w) ei tee midagi, vedelen, lõõn aega surnuks	1	2	3	4
õ) tegelen millegi muuga Kirjuta millega _____	1	2	3	4

Osalemise huvitegevuses

2.Kui käid ringis, trennis või huvikoolis, siis nimeta millises ise osaled?

Tõmba õigele vastusele ring ümber.

a) osalen oma koolis huviringis, laulukooris, ansamblis.

jah ei

Kui osaled, nimeta ring, milles

osaled

b) käin huvikoolis.

jah ei

Kui osaled, nimeta valdkond, milles

osaled

c) käin huviringis/trennis mõne spordiklubi juures.

jah ei

Kui osaled, nimeta valdkond ja klubi, milles

osaled

d) käin huviringis noortekeskuses.

jah ei

Kui osaled, nimeta ring, milles

osaled

e) Nimeta ring, mida sinu koolis ei ole, aga milles väga tahaksid

osaleda

3. Kuivõrd mõjutavad järgmised asjaolud Sinu soovi osaleda huviringis?

	mitte üldse	vähe	üsna palju	väga palju
a) soov, huvi	1	2	3	4
b) see on koolis kohustuslik	1	2	3	4
c) loodan, et see aitab tulevikus mul huvitavas valdkonnas töötada/õppida	1	2	3	4
d) see on kodu lähedal, hea osaleda	1	2	3	4
e) õde /vend käib samas ringis	1	2	3	4
f) tahan rohkem teada meid ümbritsevast	1	2	3	4
g) millegi kasuliku, praktilise õppimine	1	2	3	4
h) sõbrad käivad samas ringis	1	2	3	4
i) võistlustel, konkurssidel, näitustel osalemine	1	2	3	4
j) saan tunnustust, seda hinnatakse	1	2	3	4
k) vanemate soovitusel/käsul	1	2	3	4
l) selles trennis/ringis käimine on minu kaaslaste arvates	1	2	3	4

lahe				
m) muu, kirjuta mis_____	1	2	3	4

4. Millise valdkonna huviringid peaksid olema koolis?

	pole vajalik	võiks, aga ei pea olema	oleks soovitav	peaks kindlasti olema
a) tantsimine	1	2	3	4
b) laulmine	1	2	3	4
c) pillimäng	1	2	3	4
d) sport	1	2	3	4
e) loodus	1	2	3	4
f) informaatika (arvutitega seonduv)	1	2	3	4
g) tehnika	1	2	3	4
h) kunst	1	2	3	4
i) fotograafia ja video	1	2	3	4
j) esinemiskunst (etlus ja näitlemine)	1	2	3	4
k) käsitöö	1	2	3	4
l) male	1	2	3	4
m) robootika	1	2	3	4

5. Kust saad infot noortele mõeldud vaba aja tegevuste kohta?

	mitte üldse	vähe	üsna palju	väga palju
a) koolist	1	2	3	4
b) vanematelt	1	2	3	4
c) sõpradelt	1	2	3	4
d) kohalikust ajalehest/raadiost	1	2	3	4
e) internetist	1	2	3	4
f) noortekeskusest	1	2	3	4
g) kuskilt mujalt	1	2	3	4

6. Kui Sa ei osale üheski ringis, siis mis on takistuseks huvialaringidest, huvikoolidest eemale jäämisel.

	mitte üldse	vähe	üsna palju	väga palju
a) vanematel ei ole raha	1	2	3	4
b) suur koormus koolis	1	2	3	4
c) huviring asub kodust kaugel	1	2	3	4
d) puudub sobiv huviring	1	2	3	4
e) puudub transport	1	2	3	4
f) ei viitsi	1	2	3	4
g) ma saan oma huvialaga tegelda kodus, ei vaja selleks ringi	1	2	3	4
h) muu kirjuta mis _____	1	2	3	4

Täida enda kohta.

1. Tüdruk / poiss
2. Vanus:
3. Klass:

Täna küsitluses osalemise eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **THA VIILU**

(sünnikuupäev 26.12.1968)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Põhikooliõpilaste huvitegevused ning võimalused huvitegevuseks
Põlva vallas 5.-9. klassi õpilaste hinnangute põhjal

mille juhendajateks on Inger Kraav ja Piret Luik

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 05.01.2016